

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Unija ravnopravnosti: Strategija o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021.–2030.

(COM(2021) 101 final)

(2021/C 374/09)

Izvjestitelj: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 26.3.2021.
Pravna osnova:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	21.6.2021.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	7.7.2021.
Plenarno zasjedanje br.:	562
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	233/0/2

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO pozdravlja novu strategiju EU-a o pravima osoba s invaliditetom u koju su uključeni mnogi prijedlozi Europskog pokreta osoba s invaliditetom i civilnog društva. U toj se strategiji isto tako odražavaju mnogi prijedlozi izneseni u mišljenju EGSO-a iz 2019. ⁽¹⁾, s pomoću nje se radi na provedbi Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom na razini EU-a i ključna je sastavnica Unije ravnopravnosti. EGSO je, međutim, zabrinut zbog ublažavanja obvezujućih mjera i čvrstog zakonodavstva kojima se strategija provodi, ali priznaje da nova strategija predstavlja jasan pomak u pogledu ambicije u usporedbi sa strategijom za razdoblje 2010.–2020.

1.2. Spremnost na uspostavu platforme za pitanja invaliditeta vrlo je obećavajuća, ali u slučaju loše provedbe može i razočarati. Mora postojati transparentnost u pogledu članova, dnevnih redova sastanaka (uz mogućnost dodavanja točaka dnevnog reda) i rezultata. Platforma usto mora osigurati da organizacije osoba s invaliditetom dobiju snažan glas. Vjerujemo da EGSO ima ulogu u ovom procesu te da mora u njemu sudjelovati.

1.3. Trebalo bi ojačati povezanost između strategije za osobe s invaliditetom i znatnih ulaganja do kojih će doći u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost. Trebalo bi isto tako osigurati i maksimizirati povezanost s provedbom i praćenjem akcijskog plana za provedbu europskog stupa socijalnih prava, osobito načela 17. stupa socijalnih prava. EGSO se nada jasnijem i snažnijem programu Europske komisije (EK) za promicanje upotrebe nacionalnih mehanizama za oporavak i otpornost s ciljem pružanja pomoći osobama s invaliditetom u oporavku od posljedica pandemije. EK se mora obratiti državama članicama koje nisu bile transparentne u pogledu svojih planova ili nisu slijedile smjernice EK-a kako bi osigurale smisleno savjetovanje s civilnim društvom. EK usto mora biti odlučan u pogledu suprotstavljanja planovima kojima se predlažu ulaganja koja su protivna Konvenciji UN-a o pravima osoba s invaliditetom, poput ulaganja u subjekte institucionalne skrbi.

1.4. EGSO pozdravlja prijedlog za uspostavu europskog centra za resurse AccessibleEU, iako u ovoj fazi ne udovoljava zahtjevu Odbora o uspostavi Europskog odbora za pristupačnost. EK mora biti jasan i transparentan u pogledu načina na koji planira financirati tu agenciju i osigurati joj osoblje te na koji će osigurati zastupljenost osoba s invaliditetom, koje moraju biti zastupljene interno, kao zaposlenici i stručnjaci, a ne samo izvana, kao savjetodavni akteri.

1.5. EGSO snažno podupire vodeću inicijativu o iskaznici EU-a za osobe s invaliditetom te smatra da ta inicijativa ima potencijal za poticanje velike promjene. Međutim, EGSO žali zbog toga što još uvijek ne postoji obveza u pogledu načina osiguravanja da tu inicijativu prepoznaju države članice. Odbor ističe potrebu za uvođenjem iskaznice za osobe s invaliditetom s pomoću uredbe koja će je učiniti izravno primjenjivom i provedivom u cijelom EU-u.

⁽¹⁾ SL C 97, 24.3.2020., str. 41.

1.6. EGSO podupire plan u pogledu vođača o dobroj izbornoj praksi, planiranog za 2023., koji će se baviti sudjelovanjem osoba s invaliditetom u izbornom procesu. Podupire i rad planiran s državama članicama, Europskom mrežom za suradnju u području izbora i Europskim parlamentom kako bi se osobama s invaliditetom zajamčila politička prava na ravnopravnoj osnovi s drugima. EGSO preporučuje da se taj rezultat ostvari kako bi se osiguralo da nacionalne i lokalne vlasti imaju vremena za usvajanje pristupačnijih praksi prije europskih izbora 2024.

1.7. Nedostaje konkretnih mjera kojima bi se odgovorilo na potrebe žena i djevojčica s invaliditetom. EGSO poziva da se to ispravi koliko je god to moguće, osiguranjem uvođenja rodne dimenzije u sve mjere koje su već uključene u strategiju. Tome bi trebalo osobito pažljivo pristupiti u pogledu mjera kojima se suzbija nasilje. Usmjerenost na žene trebala bi se proširiti na članove obitelji koji pružaju dugotrajnu i neformalnu skrb članovima obitelji s invaliditetom, s obzirom na to da je vrlo izgledno da će ulogu pružatelja skrbi preuzeti žene. Nakon preispitivanja strategije na sredini razdoblja provedbe, EGSO se nada prijedlogu konkretne vodeće inicijative o ženama s invaliditetom u drugoj polovici razdoblja provedbe strategije.

1.8. Mjere povezane s pristupom pravosuđu te s osobama s invaliditetom kao žrtvama nasilja iznimno su važne. EGSO smatra da te mjere, posebno one o osposobljavanju stručnjaka u sustavu pravosuđa i službenika za izvršavanje zakonodavstva, isto tako moraju pružiti smjernice o tome kako osigurati da se osobama s invaliditetom ne uskrađuje pristup pravosuđu zbog nedostatka poslovne sposobnosti ili da ih se ne podvrgava čekanju pri traženju pravde zbog problema s pristupačnosti, nedostatka potpore u donošenju odluka ili nedostatka raspoložive pomoći pri komunikaciji, poput prevođenja na znakovni jezik.

1.9. Predložene smjernice o poboljšanjima u pogledu neovisnog življenja i uključivanja u zajednicu jesu stavka kojoj EK mora posvetiti posebnu pažnju. Smjernice se moraju temeljiti na vrlo jasnim definicijama onoga što smatramo institucionalnom skrbi, uslugama koje se pružaju u zajednici i neovisnim življenjem. EGSO preporučuje da EK svoje definicije utemelji na onima koje je uspostavila Europska stručna skupina za prijelaz s institucionalne skrbi na usluge podrške za život u zajednici te na općoj napomeni br. 5 o članku 19. Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom.

1.10. Predloženi paket za poboljšanje rezultata osoba s invaliditetom na tržištu rada te zalog EK-a da će poboljšati zapošljavanje i uključivanje osoba s invaliditetom u institucije EU-a jasan su odgovor na pozive civilnog društva. Ne može se dovoljno naglasiti koliko je važno usredotočiti se na poticanje kvalitetnog zapošljavanja za osobe s invaliditetom s obzirom na pandemiju bolesti COVID-19 ⁽²⁾ te je u tom smislu strategija mogla biti odvažnija. EGSO odlučno preporučuje da se započne rad na određivanju pokazatelja za praćenje provedbe tih mjera te da se te mjere nastoje uskladiti s onima za civilnu zaštitu te za zdravlje i sigurnost na radu. Kad je riječ o zapošljavanju u državama članicama, to bi se dijelom moglo postići s pomoću prijedloga EK-a o uključivanju pokazatelja razlike u zaposlenosti osoba s invaliditetom i osoba bez invaliditeta u novom pregledu socijalnih pokazatelja u okviru stupa socijalnih prava te o uvođenju raščlambе podataka u pogledu invaliditeta kod nekih drugih pokazatelja. EGSO naglašava kako cilj nije samo viša stopa zaposlenosti, već i kvalitetna radna mjesta koja osobama s invaliditetom omogućuju da svojim radom poboljšaju svoj socijalni položaj. Stoga predlažemo da taj pregled sadržava pokazatelje kvalitete zapošljavanja osoba s invaliditetom, kao što su oni koji govore o tome jesu li te osobe zaposlene na puno radno vrijeme i putem ugovora o radu na neodređeno vrijeme te jesu li zaposlene na otvorenom tržištu rada. EK će morati zauzeti odlučno stajalište o ciljevima postavljenim za države članice, a kojima se propisuje koliko trebaju smanjiti razliku u zaposlenosti osoba s invaliditetom i osoba bez invaliditeta do 2030. Želimo vidjeti ambiciozne ciljeve čija je namjera doći što je moguće bliže ukidanju svih razlika u zapošljavanju, s naglaskom na zapošljavanju na otvorenom tržištu rada.

1.11. U strategiji se predlažu brojne mjere u pogledu obrazovanja. EGSO ističe da bi mjera o osposobljavanju učitelja za učenike s posebnim potrebama isto tako trebala biti usmjerena na osposobljavanje učitelja u redovnim obrazovnim ustanovama kako bi se moglo ponuditi uključivo učenje u učionici. Države članice moraju se poticati da odgajatelje za učenike s posebnim potrebama dodjeljuju uključivim ustanovama kako bi se djeci s invaliditetom omogućilo dobiju specijaliziranu potporu koju mogu zatrebati, a da istodobno budu dio redovne škole koju pohađaju učenici bez invaliditeta.

⁽²⁾ Invaliditet i integracija u tržište rada: kretanje politika i podrška.

1.12. Prijedlog za ažuriranje paketa instrumenata za razvojnu suradnju EU-a utemeljenu na pravima koja obuhvaća sva ljudska prava pozitivan je korak. To bi trebalo napraviti uz doprinos nacionalnih i lokalnih organizacija osoba s invaliditetom sa sjedištem u zemljama u kojima se ta ulaganja ostvaruju.

1.13. Mjera u pogledu poticanja država članica da provedu Hašku konvenciju o međunarodnoj zaštiti odraslih osoba iz 2000. bila bi u suprotnosti s Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom kad je riječ o pitanjima kao što su prisilno liječenje i prinuda. To se mora riješiti uz doprinos organizacija osoba s invaliditetom prije nego što EK poduzme daljnje mjere.

1.14. EGSO sa zadovoljstvom primjećuje predanost EK-a da služi kao primjer. Prijedlozi poput onih o pristupačnosti zgrada EK-a moraju se strogo primjenjivati bez odstupanja od rokova za provedbu utvrđenih u strategiji.

1.15. Predložena strategija za prikupljanje podataka jedan je od ključnih prijedloga. EGSO naglašava potrebu za osiguravanjem sustavnijeg prikupljanja raščlanjenih podataka, po mogućnosti upotrebom serije pitanja Washingtonske skupine.

1.16. Očekuje se da će okvir za praćenje ciljeva i mjera strategije biti spreman do 2021. EGSO te osobito njegova Tematska studijska skupina za prava osoba s invaliditetom spremni su pružiti pomoć EK-u u osmišljavanju tog okvira, zajedno s organizacijama osoba s invaliditetom koje bi trebale u potpunosti i smisleno sudjelovati u tom procesu.

1.17. U strategiji se navodi da bi osobe s invaliditetom trebale biti u potpunosti uključene u konferenciju o budućnosti Europe. EGSO bi želio da EK ispuni tu obvezu uključivanjem osoba s invaliditetom i njihovih predstavničkih organizacija u sva područja konferencije, a ne samo ona koja se odnose na invaliditet.

1.18. EGSO poziva EK da se počne pripremati za odabir kandidata ili kandidatkinje EU-a za članstvo u Odboru UN-a za prava osoba s invaliditetom te preporučuje da ta kandidatkinja bude europska žena s invaliditetom.

1.19. Vijeće EU-a također ima ključnu ulogu u provedbi strategije. EGSO poziva Vijeće da se pridruži platformi za pitanja invaliditeta i da brzo imenuje koordinatora za osobe s invaliditetom kako je predviđeno u strategiji. Koordinator za osobe s invaliditetom u Vijeću trebao bi služiti kao kontaktna točka za Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom, kako je EU-u predloženo u zaključnim napomenama Odbora UN-a za prava osoba s invaliditetom iz 2015.

1.20. EGSO poziva i na proaktivnost pokreta osoba s invaliditetom i na ustrajnost kako bi se svakom od mjera iz te strategije ispunilo ono što se njome obećava te na pokazivanje solidarnosti u osiguravanju da te mjere budu od koristi migrantima i izbjeglicama s invaliditetom. Pokretanje strategije za prava osoba s invaliditetom samo je polazišna točka. Strategija neće sama po sebi donijeti stvarnu promjenu za osobe s invaliditetom, već će to učiniti snaga svake od njezinih sastavnica u predstojećem desetljeću. Socijalni partneri i organizacije civilnog društva trebali bi u potpunosti podržati provedbu nove strategije.

2. Opće napomene

2.1. EGSO sa zadovoljstvom primjećuje da je strategija EU-a o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021.–2030. jasan korak naprijed u usporedbi s prethodnom strategijom. EGSO usto smatra vrlo pohvalnim postupak savjetovanja EK-a te činjenicu da su mnogi od prijedloga koje je EGSO iznio u svojem mišljenju ⁽³⁾ uključeni u konačnu verziju strategije. Time se isto tako ističe jasna sposobnost Odbora da oblikuje rezultate novih politika i inicijativa EU-a.

2.2. EGSO pozdravlja činjenicu da se EK obvezao na provedbu sedam vodećih prijedloga s jasnim ciljevima i datumima provedbe. Ta će razina transparentnosti uvelike olakšati rad EGSO-a, civilnog društva i socijalnih partnera na pripremi njihovog doprinosa tim mjerama.

2.3. Među vodećim prijedlozima, EGSO vidjeti poseban potencijal u centru za resurse AccessibleEU. Njegov će uspjeh dijelom ovisiti o resursima koje mu dodjeljuje EK, o stručnosti osoblja koje ga vodi i njegovoj mogućnosti da okupi stručnjake koji državama članicama mogu prenijeti znanje koje ima stvarnu vrijednost.

⁽³⁾ SL C 97, 24.3.2020., str. 41.

2.4. EGSO pozdravlja prijedlog za uvođenje iskaznice za osobe s invaliditetom u cijelom EU-u. Razlika koju će ta iskaznica napraviti u životima osoba s invaliditetom ovisit će o pravima koja će se njome osiguravati nakon njezina uvođenja te o tome jesu li poduzeti koraci kako bi se osigurala njezina primjena u svim državama članicama.

2.5. Jedna od prednosti strategije jest način na koji će se njome utjecati na unutarnji rad EK-a te na povezanost s drugim institucijama EU-a. EGSO posebno pozdravlja predanost godišnjoj razmjeni mišljenja između EK-a i EGSO-a. Isto tako smatramo da bi EGSO trebao imati svoje mjesto u okviru nove platforme za pitanja invaliditeta, uz organizacije osoba s invaliditetom.

2.6. Strategija se u nekim aspektima čini kao neodlučan korak naprijed. U strategiji se preuzimaju mnogi prijedlozi iz mišljenja EGSO-a⁽⁴⁾, ali u potpunosti izostaje predanost novom zakonodavstvu. Od pet mjera kojima se upućuje na čvrsto zakonodavstvo, četiri se odnose na preispitivanje postojećeg zakonodavstva koje je već u tijeku, dok jedna predstavlja prijedlog za istraživanje mogućnosti zakonodavne inicijative „prema potrebi”. U novoj strategiji prednost se daje mehanizmima kao što su smjernice i alati koji, iako mogu unaprijediti prakse u državama članicama, nose puno veći rizik od neusklađenosti bez mogućnosti da se državu članicu izvede pred Sud EU-a.

2.7. EK je u strategiji obećao da će određena pitanja riješiti s pomoću drugih strategija i akcijskih planova EU-a, kao što su strategija EU-a o digitalnoj upravi i akcijski plan za socijalnu ekonomiju. EK ne pruža uvijek pojedinosti o tome kako će se točno pitanja osoba s invaliditetom rješavati u okviru tih strategija. Trebalo bi pružiti više pojedinosti o tome na koji točno način EK predlaže da se to učini.

2.8. EGSO izražava zabrinutost u pogledu mjere poticanja država članica da provedu Hašku konvenciju o međunarodnoj zaštiti odraslih osoba iz 2000. koja bi bila u suprotnosti s Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom kad je riječ o pitanjima kao što su prisilno liječenje i prinuda u medicinskim postupcima. To se mora riješiti uz doprinos organizacija osoba s invaliditetom prije nego što EK poduzme daljnje mjere.

2.9. EGSO smatra da strategija ima potencijala za postizanje prave promjene, ali to u potpunosti ovisi o kvaliteti njezine provedbe i ambicioznosti pojedinačnih mjera. Ako EK i države članice ne budu ambiciozne u promicanju mjera kojima se dovodi u pitanje postojeće stanje, strategija bi mogla znatno podbaciti u odnosu na očekivanja više od 100 milijuna osoba s invaliditetom u EU-u.

2.10. EGSO poziva pokret osoba s invaliditetom da se proaktivno zalaže za ostvarenje onoga što se u strategiji obećava. Strategija neće sama po sebi donijeti stvarnu promjenu za osobe s invaliditetom, već će to učiniti snaga svake od njezinih sastavnica u predstojećem desetljeću.

3. Pristupačnost i uživanje prava EU-a

3.1. U drugom i trećem poglavlju strategije obuhvaćene su mjere koje se odnose na pristupačnost i uživanje prava EU-a. Glavne mjere uključuju:

3.1.1. Vodeću inicijativu za uspostavu centra za resurse pod nazivom AccessibleEU. U okviru te inicijative okupit će se nacionalna tijela odgovorna za primjenu i provedbu pravila u pogledu pristupačnosti i stručnjaci za pristupačnost, razmijenit će se primjeri dobre prakse te razviti alati i standardi za lakšu provedbu prava EU-a. Time se odražava poziv EGSO-a na uspostavu Europskog odbora za pristupačnost. EK mora pojasniti kako će se taj centar financirati i kako će osigurati osoblje te na koji će način doprijeti do stručnjaka za pristupačnost, osoba s iskustvom u pitanjima pristupačnosti i organizacija osoba s invaliditetom.

3.1.2. Uvođenje europske iskaznice za osobe s invaliditetom do kraja 2023. kako bi se priznala u svim državama članicama. EGSO sa zadovoljstvom primjećuje da je to izravan odgovor na njegov poziv sadržan u mišljenju iz 2019⁽⁵⁾. Uspjeh te inicijative ovisi o opsegu prava koja se dodjeljuju iskaznicom te o tome hoće li je sve države članice provesti u potpunosti. EGSO poziva EK da bude ambiciozan u pogledu iskaznice za osobe s invaliditetom, uzimajući u obzir da će ona biti jedan od ključnih rezultata strategije i referentna vrijednost prema kojoj će mnogi mjeriti uspješnost strategije.

⁽⁴⁾ SL C 97, 24.3.2020., str. 41.

⁽⁵⁾ SL C 97, 24.3.2020., str. 41.; SL C 56, 16.2.2021., str. 36.

3.1.3. Evaluaciju primjene Direktive o pristupačnosti interneta i procjenu treba li tu direktivu revidirati. Ta je evaluacija mogućnost kako bi se analiziralo odgovara li taj zakonodavni akt svojoj svrsi u javnom sektoru koji je sve više digitalan, osobito nakon 19. EGSO smatra da bi EK trebao ukinuti izuzeće iz područja primjene direktive koje se primjenjuje na određene internetske stranice (npr. škola, dječjih vrtića i jaslica) jer su ta moguća izuzeća mogla imati negativan utjecaj na osobe s invaliditetom koje tim javnim uslugama mogu pristupiti jedino s pomoću digitalnih alata. Isto tako, nadamo se jasnijem objašnjenju u pogledu toga koja će se mjera poduzeti u slučaju država članica koje ne udovoljavaju zahtjevima direktive.

3.1.4. Preispitivanje brojnih zakonodavnih akata, konkretno zakonodavnog okvira koji se odnosi na energetske učinkovitost zgrada uključujući njegov utjecaj na poboljšanje pristupačnosti kao rezultat zahtjeva u pogledu obnove; regulatornog okvira o pravima putnika; Uredbe (EU) br. 1315/2013 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁶⁾ o smjernicama Unije za razvoj transeuropske prometne mreže s ciljem jačanja pristupačnosti; te paketa za urbanu mobilnost. EGSO izražava razočaranje činjenicom da EK nije bio ambiciozniji u predlaganju više mjera koje se temelje na čvrstom zakonodavstvu, ali sa zadovoljstvom primjećuje da je njegov poziv na djelovanje u pogledu pristupačnosti izgrađenog okruženja i prijevoza pridonio oblikovanju strategije. EGSO poziva EK da bude ambiciozan u svojim izmjenama te da zagovara odvažne mjere za pristupačnost.

3.1.5. Uspostavu smjernica o dobroj izbornoj praksi kojima se obuhvaća sudjelovanje osoba s invaliditetom u izbornom procesu te rad s državama članicama, Europskom mrežom za suradnju u području izbora i Europskim parlamentom kako bi se osobama s invaliditetom zajamčila politička prava, uključujući pravo kandidiranja na izborima i dobivanja pristupačnih informacija. EK će isto tako nastojati odgovoriti na potrebe građana s invaliditetom izradom priručnika o elektroničkom glasanju i podupirati uključivo demokratsko sudjelovanje. Za EK će biti važno da blisko surađuje s Europskim parlamentom kako bi se osiguralo da sljedeći europski izbori budu pristupačni i da EU vodi primjerom.

4. Dostojna kvaliteta života i ravnopravno sudjelovanje

4.1. U četvrtom i petom poglavlju strategije obuhvaćene su mjere koje se odnose na kvalitetu života i ravnopravnost. Glavne mjere uključuju:

4.1.1. Glavnu inicijativu o smjernicama za neovisno življenje za države članice s ciljem unapređenja neovisnog življenja i uključenosti u zajednicu. EGSO to vidjeti kao moguću ključnu inicijativu. Njezina će prednost ovisiti o jasnoj i strogoj definiciji onoga što predstavlja institucionalnu skrb, razloga zbog kojih je treba izbjegavati te onoga što se smatra ulaganjem u usluge koje se pružaju u zajednici i neovisnim življenjem. Smjernice se moraju izraditi uz doprinos osoba s invaliditetom i organizacija koje ih predstavljaju.

4.1.2. Okvir za socijalne usluge kako bi se poboljšalo pružanje usluga osobama s invaliditetom i povećala privlačnost radnih mjesta u tom području. EGSO smatra da taj okvir mora biti usmjeren ne samo na to kako sektor socijalnih usluga učiniti privlačnijim u smislu plaće i uvjeta rada, već i na to da pružatelji usluga prođu odgovarajuće osposobljavanje o tome kako pružiti potporu koja se temelji na odabiru korisnika usluga, zauzima pristup usmjeren na čovjeka i zasniva se na ljudskim pravima.

4.1.3. Novi paket o rezultatima osoba s invaliditetom na tržištu rada. Kao dio tog paketa, EK će isto tako nastojati osigurati strogu primjenu prava obuhvaćenih Direktivom o jednakosti pri zapošljavanju u državama članicama te će 2021. izvijestiti o provedbi Direktive. EK će tijekom 2021. ujedno nadgledati izradu akcijskog plana za socijalnu ekonomiju, uključujući mogućnosti koje se odnose na osobe s invaliditetom i integraciju u otvoreno tržište rada. Osobe s invaliditetom suočavaju se s brojnim preprekama u pristupu zapošljavanju. EGSO smatra da EK mora biti jasan u pogledu toga koje prepreke postoje i koje se moraju hitno riješiti, kao i toga koliko je pandemija bolesti COVID-19 pogoršala situaciju. Preporučujemo da se prije izrade paketa provede istraživanje ili anketa među osobama s invaliditetom i njihovim organizacijama kako bi ih se upitalo što žele da se učini. EGSO smatra i da bi paket mjera za zapošljavanje trebao biti usmjeren na mogućnost pristupanja kvalitetnom zaposlenju na otvorenom tržištu rada, uključujući u okviru socijalne ekonomije i modela zapošljavanja D-WISE, sprečavajući daljnje isključivanje osoba s invaliditetom te osobito dopirući do žena i mladih osoba s invaliditetom koje traže posao. Cilj ne bi trebao biti samo poboljšanje stopa zaposlenosti, već i omogućavanje osobama s invaliditetom da poboljšaju svoj socijalni status i financijsku dobrobit plaćenim radom.

⁽⁶⁾ Uredba (EU) br. 1315/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o smjernicama Unije za razvoj transeuropske prometne mreže i stavljanju izvan snage Odluke br. 661/2010/EU (SL L 348, 20.12.2013., str. 1.).

4.1.4. Studiju o socijalnoj zaštiti i uslugama za osobe s invaliditetom planiranu za 2022., nakon koje će uslijediti smjernice kako bi se državama članicama pomoglo pri provođenju reformi socijalne zaštite usmjerenima na okvire za procjenu invaliditeta. Studija bi se trebala biti usmjerena na socijalne usluge kao temelj za osiguravanje dostojanstvenog života za osobe s invaliditetom te na ulogu obitelji i njegovatelja. U smjernicama bi se stoga trebalo naglasiti da bi usluge trebale moći zadovoljiti individualne potrebe osoba s invaliditetom, pružati se unutar zajednice, a ne u izoliranim okruženjima te biti popraćene odgovarajućim naknadama za invaliditet. Ključno je da se smjernicama o reformama socijalne zaštite riješi pitanje povećanih troškova života za osobe s invaliditetom i potakne države članice da budu fleksibilnije pri omogućavanju osobama da zadrže naknadu za invaliditet bez obzira na njihov vlastiti dohodak ili dohodak njihova supružnika ili partnera. Osobe s invaliditetom trebale bi moći slobodno tražiti posao ili živjeti u zajednici ili braku sa svojim partnerima, a da ne budu novčano kažnjene.

4.1.5. Strategiju osposobljavanja pravosudnih stručnjaka usmjerenu na propise EU-a o invaliditetu, uključujući Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom. To će uključivati izradu studije o postupovnim jamstvima za ranjive odrasle osobe u kaznenim postupcima i procjenu potrebe za zakonodavnim prijedlozima za jačanje potpore i zaštite ranjivih odraslih osoba u skladu sa strategijom o pravima žrtava. EK će isto tako državama članicama pružiti smjernice o pristupu pravosuđu za osobe s invaliditetom u EU-u. Time će se državama članicama pružiti potpora u jačanju sudjelovanja osoba s invaliditetom u pravosudnom sustavu u ulozi stručnjaka. EGSO pozdravlja te prijedloge koji odražavaju preporuke koje je iznio u svojem mišljenju ⁽⁷⁾. EGSO isto tako sa zadovoljstvom primjećuje da će EK zatražiti od Agencije za temeljna prava da ispita kakva je situacija osoba s invaliditetom koje žive u ustanovama po pitanju nasilja, zlostavljanja i mučenja. Te bi mjere isto tako trebale pružiti smjernice o tome kako osigurati da se osobama s invaliditetom ne uskraćuje njihovo pravo na pristup pravosuđu ili da ih se ne podvrgava čekanju pri traženju pravde zbog problema s pristupačnosti, nedostatka potpore u donošenju odluka ili nedostatka raspoložive pomoći pri komunikaciji, poput prevođenja na znakovni jezik. Trebalo bi prikupiti primjere dobre prakse u pogledu odlučivanja uz potporu, u skladu s člancima 12. i 13. Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom. Moglo bi isto tako biti korisno istražiti kako su države članice provele Preporuku Komisije od 27. studenoga 2013. o postupovnim jamstvima za ranjive osobe osumnjičene ili optužene u kaznenom postupku ⁽⁸⁾.

4.1.6. Nekoliko mjera u području obrazovanja. Te mjere uključuju potporu državama članicama u osiguravanju potpornih tehnologija i pružanju pristupačnog digitalnog okruženja za učenje i digitalnog sadržaja u skladu s akcijskim planom za digitalno obrazovanje za razdoblje 2021.–2027. EK usto predlaže skup alata za uključivanje u rani i predškolski odgoj i obrazovanje, s posebnim poglavljem o djeci s teškoćama u razvoju. Naposljetku, EK će državama članicama pomoći da dodatno razviju sustave obrazovanja učitelja i nastavnika kako bi se riješio problem manjka učitelja i nastavnika u obrazovanju učenika s posebnim potrebama i omogućilo svim obrazovnim stručnjacima da rade s raznolikom skupinom djece u okviru uključivog obrazovanja. EGSO sa zadovoljstvom primjećuje da EK priznaje ulogu koju EU može imati u jačanju uključivog obrazovanja, osobito elektroničkog učenja, s obzirom na to da su se učenici s invaliditetom tijekom pandemije bolesti COVID-19 suočavali s mnogim problemima u pogledu pristupačnosti. EGSO bi međutim želio istaknuti da bi mjera o osposobljavanju učitelja za učenike s posebnim potrebama trebala biti usmjerena na osposobljavanje učitelja u redovnim obrazovnim ustanovama o tome kako ponuditi uključivo učenje u učionici. EK bi trebao promicati redovno uključivo obrazovanje i poticati države članice da odgajatelje za učenike s posebnim potrebama dodjeljuju uključivim obrazovnim ustanovama. Isto tako, trebalo bi ulagati u pružanje profesionalnog usmjeravanja za osobe s invaliditetom u obrazovnim sustavima i unaprijediti to usmjeravanje.

4.1.7. U područjima uključive umjetnosti i kulture, sporta, slobodnih i rekreativnih aktivnosti uključujući turizam, strategijom će se ojačati sudjelovanje radeći na više frontova, odnosno suradnjom s redovnim sportskim organizacijama i onima koje su specijalizirane za osobe s invaliditetom, pružanjem potpore umjetničkom stvaranju za umjetnike s invaliditetom i upotrebom sredstava EU-a kako bi se lokacije kulturne baštine i umjetnička događanja učinila pristupačnijima za osobe s invaliditetom.

4.1.8. EGSO izražava žaljenje zbog činjenice da strategiji nedostaje ambicije u donošenju horizontalne direktive o nediskriminaciji, koja posljednjih deset godina stoji blokirana u Vijeću. Nema stvarnih planova za prevladavanje te blokade ili predlaganje alternativa ako Vijeće ne postigne dogovor.

4.1.9. EGSO se isto tako nada da će se više pozornosti pridavati pitanjima povezanim sa zdravljem. Strategija je usmjerena na plan za borbu protiv raka, koji pozdravljamo, ali je vrlo neodređena kad je riječ o mentalnom zdravlju, dostupnosti informacija povezanih sa zdravljem i pružanjem zdravstvene skrbi osobama s invaliditetom koje još uvijek žive u ustanovama.

⁽⁷⁾ SL C 97, 24.3.2020., str. 41.

⁽⁸⁾ SL C 378, 24.12.2013., str. 8.

5. Promicanje prava osoba s invaliditetom u svijetu

5.1. U šestom poglavlju strategije obuhvaćene su mjere koje se odnose na promicanje prava osoba s invaliditetom u svijetu. Glavne mjere uključuju:

5.1.1. Poboljšanje prikupljanja podataka o osobama s invaliditetom u okviru humanitarne pomoći koju financira EU, primjerice promicanjem upotrebe serije pitanja Washingtonske skupine. To je izvrstan prijedlog kojim se odgovara na ranije zahtjeve EGSO-a. Odbor se nada poboljšanju svih aspekata prikupljanja raščlanjenih podataka, osobito u pogledu osoba koje žive u ustanovama. EU bi isto tako trebao podupirati provedbu Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom i promovirati njezinu ratifikaciju na globalnoj razini.

5.1.2. Ažuriranje paketa instrumenata za razvojnu suradnju EU-a utemeljenu na pravima koja obuhvaća sva ljudska prava, i to tijekom 2021. To bi trebalo napraviti u suradnji s organizacijama osoba s invaliditetom u EU-u, ali i s nacionalnim i lokalnim organizacijama koje sjedište imaju u zemljama u kojima se ta ulaganja ostvaruju.

5.1.3. Osiguravanje sustavne upotrebe pokazatelja za invaliditet Odbora OECD-a za razvojnu pomoć (DAC) kako bi se pratila ulaganja koja uključuju aspekt invaliditeta radi ciljanog praćenja financijskih sredstava EU-a. EGSO sa zadovoljstvom primjećuje da je prihvaćen prijedlog iznesen u njegovom mišljenju SOC/616⁽⁹⁾.

6. Provedba strategije i vođenje primjerom

6.1. U sedmom i osmom poglavlju strategije obuhvaćene su mjere povezane s provedbom strategije te s načinom na koji će EK promijeniti svoju strukturu i način rada kako bi se to postiglo. Glavne mjere uključuju:

6.1.1. Godišnju razmjenu stajališta s EGSO-om. EGSO sa zadovoljstvom primjećuje da će njegov angažman u provedbi strategije biti formaliziran i radije se toj kontinuiranoj i strukturiranoj suradnji. Zadovoljan je i zbog toga što će EK isto tako organizirati redovne sastanke na visokoj razini s Europskim parlamentom, Vijećem i EGSO-om, uključujući organizacije koje predstavljaju osobe s invaliditetom.

6.1.2. Uspostavu platforme za pitanja invaliditeta kako bi se njome zamijenila Skupina na visokoj razini za pitanja invaliditeta. Platforma će podupirati provedbu te strategije i nacionalnih strategija za osobe s invaliditetom. Okupljat će nacionalne kontaktne točke za Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom, organizacije osoba s invaliditetom i EK. Pružit će forum za raspravu o UN-ovim procjenama provedbe te Konvencije u državama članicama. EGSO polaže velike nade u tu novu strukturu koja obećava veću otvorenost i transparentnost u odnosu na Skupinu na visokoj razini.

6.1.3. Obnovljenu strategiju ljudskih resursa kako bi se potaknulo zapošljavanje i razvoj karijere osoba s invaliditetom, uključujući „Ured za raznolikost i uključivanje” koji će nadzirati razvoj i provedbu mjera kojima se promiče raznolikost i uključivost u cijelom EK-u. EGSO tu mjeru smatra jednom od najperspektivnijih mjera u okviru strategije i nada se da će dovesti do stvarnog porasta zapošljavanja osoba s invaliditetom u institucijama EU-a. EGSO isto tako s radošću primjećuje da će EK ažurirati ciljanu strategiju za komunikaciju i aktivnosti informiranja EPSO-a i osigurati da rukovodstva svih službi Komisije izvješćuju o raznolikosti te o razumnoj prilagodbi za osoblje s invaliditetom.

6.1.4. Poboljšanje pristupačnosti svih usluga audiovizualnih komunikacija i grafičkog dizajna do 2023. EGSO pozdravlja tu mjeru i poziva EK na suradnju sa stručnjacima za pristupačnost kako bi se osigurala najviša moguća razina pristupačnosti.

6.1.5. Jamčenje pristupačnosti za sve novozakupljene zgrade EK-a. EK će usto osigurati da objekti u kojima se organiziraju događanja EK-a budu pristupačni i da do 2030. sve zgrade EK-a budu u skladu s europskim standardima pristupačnosti. EGSO poziva EK da to provede bez pogreške.

6.1.6. Izradu strategije za prikupljanje podataka u skladu s kojom će se usmjeravati države članice i izraditi analiza postojećih izvora podataka i pokazatelja, uključujući administrativne podatke. EGSO ističe potrebu za prikupljanjem raščlanjenih podataka, po mogućnosti uz upotrebu serije pitanja Washingtonske skupine, kako je već naznačeno u strategiji.

⁽⁹⁾ SL C 97, 24.3.2020., str. 41.

6.1.7. Objavljivanje okvira za praćenje ciljeva i mjera te strategije uz razvoj novih pokazatelja invaliditeta te objavljivanje izvješća o toj strategiji 2024. u kojem će se ocijeniti postojeće stanje te prema potrebi ažurirati njezini ciljevi i mjere. EGSO te osobito njegova Tematska studijska skupina za prava osoba s invaliditetom spremni su pružiti pomoć EK-u u osmišljavanju tog okvira, zajedno s organizacijama osoba s invaliditetom. EGSO sa zadovoljstvom primjećuje da je utvrđen datum za podnošenje izvješća o provedbi, koji je određen kako bi se EK-u omogućilo da ispravi bilo kakve nedostatke tijekom razdoblja primjene strategije.

Bruxelles, 7. srpnja 2021.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG
